

**HORDALAND,
SOGN OG FJORDANE
STATSADVOKATEMBETER**

Vest politidistrikt
v/Påtaleleder Pi Gunnar Fløystad

DERES REF.:
Deres ref.

VÅR REF.:
Vår ref.
22/1069

DATO:
20.09.2022

Gjennomgang av prioriterte straffesaker eldre enn 12 måneder høst 2022

Statsadvokatene i Hordaland, Sogn og Fjordane har de siste 5 år bestilt og fått halvårlige beskrivelser av Vest politidistrikts restansesituasjon (IPA12) for sentralt prioriterte saker iht riksadvokatens prioriteringsdirektiv samt portefølje for økonomisk kriminalitet. Det gis for hver slik tilbakemelding kort skriftlig rapport (som denne). Siste rapportering av denne art er mottatt her ved Deres brev av 22. august då. med vedlagte lister fra alle etterforskende- og påtaleenheter med tilhørende kommentarer.

Restansesituasjonen ved politidistriktet generelt

Totalt sett er antall ikke påtaleavgjorte saker ved politidistriktet stigende. Hensett til at en i løpet av pandemien har vært nede på et historisk lavt nivå, er en viss stigning å forvente. Tallet øker også nasjonalt. Det beskrives en lokal økning fra 4300 IPA i februar då. til 6000 IPA på rapporteringstidspunktet hvorav IPA 3 har steget fra ca 2300 til 2800 saker og antall IPA 12 fra 386 til 474 saker. Dette utgjør i skrivende stund hhv 9,4 % og 1,6 % av distriktets portefølje. Tallene på samme tid i fjor var hhv 10,7 % og 2,5 %. Det må i denne sammenheng hensyntas at det i år er innkommet nærmere 2000 flere anmeldelser i politidistriktet enn på samme tid i fjor. Samtidig henlegges det tilsynelatende flere saker enn tidligere: Oppklaringsprosenten er synkende fra 50,2 % på denne tid i fjor til 45,7 % nå. Det er det laveste siste 6 år – antakelig laveste noen gang.

Tallene isolert sett tilsier at en videre økning i restanse etter hvert vil kunne utgjøre begynnelsen på en ny mer u håndterlig restansebølge. Politidistriktet forventes å følge denne utviklingen nøye. Oppklaringsprosenten i distriktet er i skrivende stund så lav at henleggelse for å overkomme restansene, kan, avhengig av kode, påvirke svært negativt. Politidistriktet oppfordres til å analysere hvilke saker som utgjør basisen i porteføljen som nå bygger seg opp og om nødvendig sette inn adekvate tiltak før økningen blir u håndterlig. Det gjøres i denne sammenheng oppmerksom på de nye avgjøreskodene relatert til strpl § 62a. En omerindrer også erfaring fra tidligere med verdien av mobilt høy-ytelses team til porteføljegjennomgang der en evt finner opphopning av saker til påtaleavgjørelse. Metodikken kan formentlig benyttes også uten (før) en kritisk restanse-situasjon.

De sentralt prioriterte sakene

Politidistriktet har nå begynt å få rutine på denne formen for rapportering slik at listene er godt ryddet for egentlig avgjorte saker (D-listesaker) og en del sakstyper som tidligere stod på listene til tross for ikke å være sentralt prioritert. Listene blir etter dette mindre omfangsrike og lettere å vurdere. Det er vårt håp at listene som lages ved disse rapporteringene også kan tjene som en oversikt for påtale-ledelsen over saker å ta opp i porteføljesamtaler i linjen. Dette anbefales. Særlig for saker som kommer frem på flere rapporteringer etter hverandre og som dermed kan ha indikasjon på for lav fremdrift.

Totalt sett rapporteres det nå på et rekordlavt antall saker eldre enn 12 måneder hvilket en tar som en indikator på at selv om volumet i politidistriktets totale portefølje er stigende, så arbeides det med de rette sakene. En har noen merknader til de enkelte enheter nedenfor.

GDE Hordaland og GDE Sogn og Fjordane med påtaleenheter

Som ved tidligere rapporteringer, synes etterforskningsenhetene med tilhørende påtale-enheter i GDE Hordaland og GDE Sogn og Fjordane å ha god kontroll og følgelig meget lave tall. Dette er meget bra. De få saker det rapporteres på synes å ha stoppet noe opp etter god oppstart. Det finnes forklaringer på dette som koordinering med andre impliserte og nye tilkomne saker på samme gjerningsmann. I så oversiktlige porteføljer oppfordres til coaching i porteføljesamtaler om de få prioriterte overliggere og utforming av omforente fremdriftsplaner med angivelse av behov. GDE Hordaland har noen få prioriterte saker med påtaleansvar ved spesialseksjonene for Vold og sedelighet og Øko. Det beskrives her et mindre tett samarbeid mellom etterforskere og påtale en i porteføljene for øvrig, samt at etterforskere i kombitjeneste kan være mindre effektivt for mer omfattende etterforskninger og at dette kan ha betydning for fremdriften. En tiltrer politidistriktets

analyse og oppfatter at det er en intensjon om å etablere flere full-tids etterforskere i GDE Hordaland etter modell av GDE Sogn og Fjordane. Dette fremstår fornuftig. Påtalejuristene ved spesialavsnittene må merke seg at kommunikasjonen i deres saker kanskje kan bedres.

GDE Bergen, Askøy og Øygarden med påtaleenhet

Med Bergen som tyngdepunkt, er det rimeligvis her volumet er å finne. Det er meget gledelig at porteføljen for vold i nære relasjoner stadig får en bedre profil. Ved rapportering på denne tid i fjor utgjorde dette totalt 107 saker (70 fase etterforsker /37 saker påtale). På rapporteringstidspunkt ett år etter er porteføljen redusert til 79 saker, hvorav 27 saker i fase påtale. Av disse rapporteres 5 saker hos påtale og 3 saker hos etterforsker å være over 12 måneder. De nevnte sakene har tilsynelatende en realistisk plan for videre fremdrift. Dette er en meget gledelig utvikling. Kanskje særlig gledelig er det at oppklaringsprosenten på dette saksfeltet nå er høyere enn tidligere, 28,5 %. Det planlegges nå for innføring av Team-modell for denne type saker og videreføring av hypotesebasert etterforskningsplanlegging som instruert herfra i mars i år.

Økningen i politidistriktets totale portefølje av saker til etterforskning har i det vesentlige skjedd i denne GDE en og en oppfatter rapporteringen slik at det vil bygges restanser der nærmest uansett gitt den utvikling en nå ser. Samtidig har etterforskning og påtale ved enheten forholdsvis lave restanser for prioriterte saker. Det rapporteres på 8 sedelighetssaker til etterforskning mot 4 ved forrige rapportering. I tillegg kommer tre saker om vold i nære relasjoner. Sakenes alder er forklarlig og fremdriftsplanene realistiske. Det understrekes igjen at det synes som om de rette sakene prioriteres i en vanskelig situasjon. Det er noe overraskende at prosjekt med bistand på tvers av GDE-grensene ikke har gitt de resultater en håpet. I den grad analyse viser ledig kapasitet ved andre enheter, fremstår det fornuftig å trekke veksler på dette i den hardeste del av politidistriktet. Hvordan vil selvsagt være opp til politimesteren, men som anført over, minner en om at et mobilt høy-ytelsesteam under tett påtaleledelse antakelig tar bedre og mer effektivt unna enn å overføre saker mellom enheter.

FEE vold og Sedelighet med påtaleseksjon

For etterforskning rapporteres nå på kun tre saker i egen enhet samt noen bistandssaker. Sakenes alder fremstår forklarlig og det er god fremdrift.

Samtidig gis det uttrykk for at det kan forventes økning i saker om digitalt overgrepsmateriale basert på formidling av sk NCMEC-meldinger som skal resultere i lokalt etablerte straffesaker. Videre opplyses at kapasiteten for å ta tilrettelagte avhør oppfattes som "sprengt". Dette er i tilfelle et perspektiv å ta med i videre planlegging for politidistriktet all den tid det går rett på kapasitet for

etterforskning av sentralt prioriterte saker, det vises til hva som er anført nedenfor om påtalekapasiteten på dette feltet.

For påtale rapporteres også på tre saker som på samme måte har god utvikling.

Det gjøres god innsats for å redusere saksbehandlingstiden i voldtektssaker der distriktets snitt nå er nede i 132,5 dager og prosentvis måloppnåelse (under 130 dager) er på 46,7%. Oppklaringsprosent for voldtektssaker til nå i år er 28,1 %.

Det rapporteres stor slitasje på påtalejuristene med høyt arbeidspress. De endringer som er foretatt i kompetanse- og delegasjonsregler vil få betydning for oppgaveløsningen særlig ved denne enheten og det er viktig at politidistriktet påser at bemanningen står i forhold. En oppfatter gjennom dialog med politidistriktet at dette arbeidet er pågående,

FEE Org krim (uten SØMA) med påtaleseksjon

Det rapporteres på en sak i fase etterforskning og tre saker i fase påtale. For påtalesakene synes fremdriften meget svak og dette burde vært avdekket i porteføljesamtale i en liten og oversiktlig portefølje.

Som et utgangspunkt er lave restansetall en fordel, men for en enhet som dette, fremstår så lave tall mer som et faresignal : Orgkrim saker er erfaringsmessig arbeidskrevende og kompliserte. Det vil ofte gå over et år før avgjørelse. Det tilnærmede fravær av saker over 12 måneder indikerer at politidistriktet ikke oppretter slike saker. Det bekreftes i rapporteringen fra politidistriktet hvorfra hitsettes :

Det er fortsatt for lav kapasitet til å opprette egeninitierte saker på de saksområder som etterforskes av FEE, org.krim, grove sedelighetssaker og øko/ miljøsaker.

Behovet for å styrke politidistriktets kapasitet i denne sammenheng har vært påpekt tidligere både i rapporter som herværende og i styringsdialoger. Det gjøres lokalt arbeid for å innhente etterretning og det lages lokale trusselvurderinger som indikerer at det pågår kriminalitet som vurderes potensielt alvorlig og organisert. Det forutsettes at politiet setter seg i stand til å oppdage, registrere, etterforske og påtale den kriminalitet som egen analyse tilsier at pågår.

FEE Økonomi, Miljø og arbeidslivskriminalitet med påtaleseksjon

For denne enheten er det anmodet om rapport på all restanse over 12 måneder. Det betyr at tallene ikke bare reflekterer sentralt prioriterte saker. Samtidig er kapasiteten til å følge opp slike saker så vidt begrenset i Vest politidistrikt at mindre saker henlegges og avgrenses i betydelig grad. Svært

mange av sakene ved SØMA vil således falle inn under formuleringen i riksadvokatens prioriteringsdirektiv

Alvorlig økonomisk kriminalitet, herunder alvorlig arbeidslivskriminalitet, alvorlig IKT-kriminalitet, og alvorlig miljøkriminalitet som rammer det indre miljø (arbeidsmiljøet og arbeidsmarkedet) eller det ytre miljø (natur, forurensning, kunst og kulturminne).

Det er ett år siden forrige gang det ble rapportert på denne porteføljen. Den gang ble det rapportert på 45 saker i fase påtale og 56 saker i fase etterforskning. Tilsvarende tall i dag er hhv 43 og 34 saker. Det kan jo isolert sett synes som en god utvikling, men kommenteres slik for påtale :

Grunnet manglende etterforskningsressurser har det vært begrenset rom for å iverksette nye etterforskninger, hvilket har medført at en har måttet prioritere hardt blant anmeldt og uanmeldt kriminalitet. Det er ventet noe tilførsel av etterforskningsressurser, som på noe sikt vil få positiv effekt. Imidlertid er varslet økt antall anmeldelser fra skatteetaten, og det er kraftig økning i konkurstallene som igjen er ventet å øke antall anmeldelser fra bostyrerne. I tillegg er den digitale vinningskriminalitet vedvarende høy og forventes ytterligere økt. Dette gir grunn til bekymring i tiden fremover

For etterforskerne er kommentaren til reduksjonen i tallene slik:

Ved SØMA etterforskning kan utviklingen i forhold til saker over 12 mnd i fase EF synes positiv. Noen få saker hører til Miljøavsnittet, de fleste sorterer under Økonomiavsnittet. Den positive utviklingen må ses i lys av at det henlegges et betydelig antall saker og at vi i liten grad selv egen initierer saker. Bakgrunnen er manglende etterforskningskapasitet. Enkelte hovedsaker har mange vedleggsaker, det kan gi store utslag når kompleksene avgjøres

Det henlegges altså hardt og sakene er ofte kodet kun med hovedsaksnummer slik at vedleggsaker først etableres når saken avgjøres. Et saksnummer i restanselisten kan da omhandle mange forhold. Ved gjennomgang av listene for i år, finner vi flere saker som stod på listen også for et år siden og da med angivelse av tidspunkt for forventet ferdig etterforsket/påtaleavgjort sak i forholdsvis nær fremtid. Ett år senere er forventet avgjørelsesdato for samme saker skjøvet til ny forholdsvis nær fremtid uten at en kan se at det er gjort vesentlig arbeid med sakene i mellomtiden. Vi har gått inn og sett på flere av sakene og fremdrift og plan synes i mange tilfelle mangelfull. Det er grunn til å stille spørsmål ved porteføljekontrollen når saker står uten reell fremdrift i mange måneder og i noen tilfelle over et år. Samtidig er en kjent med at kapasitetsproblemene på etterforskersiden er rapportert i linjen og at arbeid pågår for å bedre på situasjonen.

Oppsummering

Oppsummert kan en konstatere at det gjøres mye godt arbeid innen de prioriterte saksområdene og at det særlig for integritetskrenkende kriminalitet skjer reell resultatforbedring. Der prioriterte og mindre prioriterte saker etterforskes ved samme enhet, så prioriteres det tilsynelatende riktig. Det synes som de største utfordringene stadig ligger på de enheter som burde være bedre rustet; etterforskningsmiljøene for org krim og økonomi, miljø og Arbeidslivskriminalitet. På disse feltene bør det, foruten arbeidet med å styrke kapasiteten slik at en kan imøtekomme de behov som fremgår av egne trusselvurderinger, gjennomføres gode porteføljesamtaler med påtaleansvarlig for de aktuelle sakene. Påtaleansvarlig og etterforskere bør gjennomgå eldre saker i etterforskningsfasen med tanke på reell planlegging av informasjonsinnhenting ut fra hvilket formål og hvilken avgrensning etterforskningen skal ha. Det må oppstilles tydelige informasjonsbehov i den enkelte sak med realistiske tidsrammer for gjennomføring.

Innen enheter for etterforskning og påtale av sedelighetslovbrudd bør politidistriktet besørge kapasitet nok til å kunne følge opp den strategi som er lagt for håndtering av NCMEC-meldinger uten at det går på bekostning av kapasiteten for andre overgrepssaker.

Den voksende generelle restanse bør analyseres med henblikk på å iverksette tiltak før restansen utgjør en kritisk belastning på systemet, om ikke volumet stabiliserer seg på et akseptabelt nivå.

Med vennlig hilsen

Eirik Stolt-Nielsen
førstestatsadvokat

